

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Слов'янські народи в європейській історії

Напрямок підготовки 6.020302 «Історія»
спеціальність 032

Історико-філософський факультет

2017–2018 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-методичної та
навчальної роботи

_____ О.Б.Жильцов

_____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Слов'янські народи в європейській історії

Напрямок підготовки 6.020302 «Історія»

Історико-філософський факультет

2017–2018 навчальний рік

Робоча програма «Слов'янські народи в європейській історії» для студентів галузі знань 0203 «Гуманітарні науки», напряму підготовки 6.020302 «Історія».

Розробник: доцент кафедри всесвітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка Гринь Дмитро Костянтинович.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії історико-філософського факультету

Протокол від 18 вересня 2017 року № 2

Завідувач кафедри всесвітньої історії _____ І.В.Срібняк
(підпис)

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	6
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни	8
5. Теми лабораторних занять	8
6. Теми практичних занять	8
7. Теми семінарських занять	9
8. Самостійна робота	10
9. Навчально-методична карта дисципліни	11
10. Методи навчання	13
11. Методичне забезпечення курсу	13
12. Система поточного і підсумкового контролю знань	14
13. Шкала оцінювання: рейтингова оцінка та оцінка за стобальною шкалою	15
14. Рекомендована література	16

1. Опис навчальної дисципліни

Дисципліна	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідно до ECTS: <i>4 кредитів</i>	Галузь знань: 0203 Гуманітарні науки	Частина програми (нормативна, вибір закладу, вибір студента): вибір закладу
Кількість змістовних модулів: <i>4 модулі.</i>	Напрямок підготовки 6.020302 «Історія»	Рік підготовки: 2. Семестр: 4
Загальний обсяг дисципліни: <i>120години.</i>	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Бакалавр».	Аудиторні заняття: <i>56год.</i> З них: Лекції: <i>28 год.</i> Семінарські заняття: <i>28год.</i>
Кількість тижневих годин: <i>3 години.</i>		Самостійна робота: <i>56 год.</i> Модульний контроль: <i>8год.</i> Вид контролю: <i>залік</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Слов'янські народи в європейській історії» полягає в тому, щоб, спираючись на методологічні принципи історичної науки, використовуючи найновіші здобутки історіографії, сформувані у студентів-істориків знання про головні етапи та події в історії слов'янських народів та їх роль в історії Європи, розглянути основні соціальні, економічні, політичні, етно-конфесійні та культурні процеси в центральноевропейському та східноєвропейському регіонах, проаналізувати труднощі, здобутки та специфіку в процесі формування державності місцевих народів.

Завдання дисципліни полягають у:

- вихованні громадянської позиції, національної свідомості, розвитку світоглядних переконань студентів на основі осмислення ними історично сформованих культурних, релігійних та етнопонаціональних традицій народів, які заселяють Центрально-Східну Європу;
- розвитку вміння розуміти історичну обумовленість явищ і процесів сучасного світу, визначити власну позицію щодо навколишньої дійсності;
- оволодінні вміннями і навичками пошуку, систематизації і комплексного аналізу історичної інформації;
- формуванні елементів історичного мислення студентів-істориків.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- факти, явища, процеси, поняття і терміни, що характеризують цілісність історичного процесу минулого слов'янських народів;
- особливості історичного, соціологічного, економічного, політологічного та культурологічного аналізу подій, явищ і процесів європейської і світової історії;
- взаємозв'язок і особливості історії слов'ян з іншими народами Європи;
- періодизацію історії регіону;
- сучасні версії і трактування найважливіших проблем історії слов'ян, особливості їх історичного шляху та роль у європейській історії.

вміти:

- проводити комплексний пошук історичної інформації у джерелах різного типу;
- критично аналізувати джерела історичної інформації;
- систематизувати різносторонню історичну інформацію на основі власних уявлень про спільні закономірності історичного процесу;
- аналізувати історичну інформацію, надану у різних знакових системах (текст, карта, таблиця, схема);
- формувати власний алгоритм виконання історично-пізнавальних завдань, брати участь у дискусіях з історичної проблематики, формулювати власну позицію з обговорюваних проблем.

2. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Походження слов'ян. Формування етносів

Тема 1. Вступ до курсу “Слов'янські народи в європейській історії”

Предмет, об'єкт та завдання курсу “ Слов'янські народи в європейській історії ”. Методологічна основа курсу. Періодизація історії слов'янських народів, структура курсу. Джерела та історіографія давньої історії південних і західних слов'ян.

Тема 2. Походження давніх слов'ян

Проблеми етногенезу давніх слов'ян. Гіпотези та концепції прабатьківщини слов'ян. Історичні відомості про слов'ян.

Тема 3. Слов'яни в стародавній історії Центрально-Східної Європи

Поява слов'ян на історичній арені. Слов'янські племена в добу «Великого переселення народів». Заселення слов'янами Балканського півострова.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Західні та південні слов'яни в добу Середньовіччя

Тема 4. Суспільно-економічний розвиток слов'ян.

Суспільно-політичний устрій. Розвиток землеробства і тваринництва у давніх слов'ян. Ремесло і торгівля у давніх слов'ян.

Тема 5. Полабсько-поморські слов'яни (VIII-XII ст.)

Розселення полабсько-поморських племен. Франко-слов'янське протистояння. Вендська держава слов'ян. Підкорення німцями полабських слов'ян.

Тема 6. Великоморавська держава

Передумови виникнення Моравської держави. Формування державності в Моравії. Нітранське князівство. Німецька експансія на землі Великоморавського князівства.

Тема 7. Феодальна роздробленість та утворення станової монархії в Польщі: VIII - середина XV ст.

Утворення та розвиток ранньофеодальної держави (від середини VIII- середина XI ст.) Феодальна роздробленість та боротьба за створення єдиної польської держави (друга половина XII- середина XIV ст.). Станова монархія другої половини XIV- першої половини XV ст.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Західні та південні слов'яни у ранньомодерній та модерній історії Європи

Тема 8. Національне відродження західнослов'янських народів у першій половині XIX ст. Чеське національне Відродження. Діяльність будителів. Початок національного відродження у Словаччині.

Тема 9. Національне відродження південнослов'янських народів у першій половині XIX ст.

Болгарське національне Відродження в кінці XVIII – першій половині XIX ст. Повстання у Боснії і Чорногорії у першій половині XIX ст. Перше і друге сербські повстання. Автономне Сербське князівство при Мілоші Обреновичі. Іллірійські провінції і їх роль у формуванні хорватської нації. Чорногорія в боротьбі за незалежність (митрополити Петро I і Петро II Негоші).

Тема 10. Польські землі у складі Російської імперії (XIX - початок XX ст.).

Польські землі кінця XVIII - початку XIX ст. Становище польських земель в 1815-1830 рр. Соціально-економічний розвиток польських земель в кінці XVIII ст.-60-і роки XIX ст. Національно-визвольна боротьба польського народу в 1830-1864 рр.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Західні та південні слов'яни в новітній історії Європи

Тема 11. Слов'янські народи у I Світовій війні

Зміни у міжнародній обстановці напередодні I Світової війни. Сербсько-австрійський конфлікт та його наслідки. Чорногорія, Хорватія, Словенія, Боснія, Герцоговіна в ході війни. Болгарія в союзі з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною. Хід та його наслідки війни. Польські землі в роки війни. Чехи і словаки, їх участь у війні.

Тема 12. Слов'янські народи у II Світовій війні.

Назрівання нового світового конфлікту. Політика потурання агресії; Характеристика окупаційного режиму, початок складання антигітлерівської коаліції та початок Руху Опору; Польське суспільство в роки війни; Національно-визвольна війна на Балканах; Болгарія у II Світовій війні; Чехи та словаки: складова Рейху та «незалежна Словаччина»

Тема 13. Слов'янські країни на шляху до євроатлантичних спільнот

Перші спроби євроінтеграції країн пострадянського простору. Характеристика вступу до Європейського Союзу та його соціально-економічні наслідки; Хвилі розширення НАТО в Центрально-Східній Європі: доля слов'янських країн

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		сам.	м.к.	інд.	с.р.	
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Походження слов'ян. Формування етносів						
Тема 1. Вступ до курсу “Слов'янські народи в європейській історії”		2	2			4
Тема 2. Походження давніх слов'ян		2	2			5
Тема 3. Слов'яни в стародавній історії Центрально-Східної Європи		2	2	2		5
Разом за змістовим модулем 1		6	6	2		14
Модуль 2						
Змістовий модуль 2. Західні та південні слов'яни в добу Середньовіччя						
Тема 4. Суспільно-економічний розвиток слов'ян.		2	2			4
Тема 5. Полабсько-поморські слов'яни (VIII-XII ст.)		2	2			4
Тема 6. Великоморавська держава		2	2			4
Тема 7. Феодальна роздробленість та утворення станової монархії в Польщі: VIII - середина XVст.		2	2	2		4
Разом за змістовим модулем 2		8	8	2		16
Модуль 3						
Змістовий модуль 3. Західні та південні слов'яни у ранньомодерній та модерній історії Європи						
Тема 8. Національне відродження західнослов'янських народів у першій половині XIX ст.		2	2			5
Тема 9. Національне відродження південнослов'янських народів у першій половині XIX ст.		2	2			5
Тема 10. Польські землі у складі Російської імперії (XIX - початок XX ст.).		2	2	2		4
Разом за змістовим модулем 3		6	6	2		14
Модуль 4						
Змістовий модуль 4. Західні та південні слов'яни в новітній історії Європи						
Тема 11. Слов'янські народи у I Світовій війні		2	2			4
Тема 12. Слов'янські народи у II Світовій війні.		2	2			4
Тема 13. Слов'янські країни на шляху до євроатлантичних спільнот		4	4	2		4
Разом за змістовим модулем 4		8	8	2		12
Разом за семестр	120	28	28	8		56
Семестровий контроль						
Усього годин	120	28	28	8		56

5. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

6. Теми практичних занять – не передбачено навчальним планом

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1.		
1	Формування західно- та південнослов'янського етносів.	2
2	Культура і релігійні уявлення давніх слов'ян.	2
3	Великоморавська держава	2
Разом за змістовим модулем 1		6
Змістовий модуль 2.		
4	Болгарія в VII-X ст.	2
5	Польська держава в IX-X ст.	2
6	Сербські землі у IX-X ст.	2
7	Балканські слов'яни у національно-визвольній боротьбі.	2
Разом за змістовим модулем 2		8
Змістовий модуль 3.		
8	Російсько-турецька війна 1877-1878 рр.: у контексті визвольної боротьби південнослов'янських народів	2
9	Процеси суверенізації південнослов'янських народів.	2
10	Балканські війни початку XX ст	2
Разом за змістовим модулем 3		6
Змістовий модуль 4.		
11	Слов'янські країни у міжвоєнній історії Європи XX століття	2
12	Суспільно-політичне життя в слов'янських країнах у післявоєнні десятиріччя	2
13	Слов'янські країни на шляху до євроатлантичних спільнот	4
Разом за змістовим модулем 4		8
Разом		28

8. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин	Бали
Модуль 1.		
Тема 1. Вступ до курсу “Слов’янські народи в європейській історії”	4	5
Тема 2. Походження давніх слов’ян	5	5
Тема 3. Слов’яни в стародавній історії Центрально-Східної Європи	5	5
Разом за змістовим модулем 1	14	15
Модуль 2.		
Тема 4. Суспільно-економічний розвиток слов’ян.	4	5
Тема 5. Полабсько-поморські слов’яни (VIII-XII ст.)	4	5
Тема 6. Великоморавська держава	4	5
Тема 7. Феодальна роздробленість та утворення станової монархії в Польщі: VIII - середина XVст.	4	5
Разом за змістовим модулем 2	16	20
Модуль 3.		
Тема 8. Національне відродження західнослов’янських народів у першій половині XIX ст.	5	5
Тема 9. Національне відродження південнослов’янських народів у першій половині XIX ст.	5	5
Тема 10. Польські землі у складі Російської імперії (XIX - початок XX ст.).	4	5
Разом за змістовим модулем 3	14	15
Змістовий модуль 4.		
Тема 11. Слов’янські народи у I Світовій війні	4	5
Тема 12. Слов’янські народи у II Світовій війні.	4	5
Тема 13. Слов’янські країни на шляху до євроатлантичних спільнот	4	5
Разом за змістовим модулем 4	12	15
Разом за семестр	56	65

9. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 120 год.

З них: лекції (28 год.), семінарські заняття (28 год.),

самостійна робота (56 год.),

модульний контроль (8 год.), семестровий контроль – залік

Модуль I	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II				Змістовий модуль III			Змістовий модуль IV		
Лекції (теми, бали)	Вступ до курсу “Слов’янські народи в європейській історії” 1	Походження давніх слов’ян 1	Слов’яни в стародавній історії Центрально-Східної Європи	Суспільно-економічний розвиток слов’ян. I	Полабсько-поморські слов’яни (VIII-XII ст.) 1	Великоморавська держава 1	Феодальна роздробленість та утворення станової монархії в Польщі: VIII - XV ст. 1	Національне відродження західнослов’янських народів у першій половині XIX ст. 1	Національне відродження південнослов’янських народів у першій половині XIX ст. 1	Польські землі у складі Російської імперії (XIX - початок XX ст.) 1	Слов’янські народи у I Світовій війні 1	Слов’янські народи у II Світовій війні 1	Слов’янські країни на шляху до євроатлантичних спільнот 2
Семінарські заняття (теми, бали)	Формування західно- та південнослов’янського етносів. 10	Культура і релігійні уявлення давніх слов’ян. 10	Великоморавська держава 10	Болгарія в VII-X ст. 10	Польська держава в IX-X ст. 10	Сербські землі у IX-X ст. 10	Балканські слов’яни у національно-визвольній боротьбі. 10	Російсько-турецька війна 1877-1878 рр.: у контексті визвольної боротьби південнослов’янських народів. 10	Процеси суверенізації південнослов’янських народів. 10	Балканські війни початку XX ст. 10	Слов’янські країни у міжвоєнній історії Європи XX століття 10	Суспільно-політичне життя в слов’янських країнах у післявоєнні десятиріччя 10	Слов’янські країни на шляху до євроатлантичних спільнот 20
СР (бали)	15			20				15			15		
Поточний	Відповідь на семінарському занятті – 10												
Модульний	Модульна контрольна робота – 25			Модульна контрольна робота – 25				Модульна контрольна робота – 25			Модульна контрольна робота – 25		
Підсумковий	іспит												

10. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), лабораторні роботи, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

11. Методичне забезпечення курсу

1. Ілюстративні матеріали;
2. Набір схем та таблиць, що відображають основні параметри регіонів світу.
3. Набір карт:
 - карта світу;
 - карта сучасної Європи;

12. Система поточного і підсумкового контролю знань

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна Кількість балів за одиницю	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Разом за I модуль	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Разом за II модуль	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Разом за III модуль	Тема 11	Тема 12	Тема 13	Разом за IV модуль	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	1	1	1	3	1	1	1	1	4	1	1	1	3	1	1	2	4	14
2.	Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	3	1	1	1	1	4	1	1	1	3	1	1	2	4	14
3.	Виконання завдання для самостійної роботи	5	5	5	5	15	5	5	5	5	20	5	5	5	15	5	5	5	15	65
4.	Робота на семінарському занятті	10	10	10	10	30	10	10	10	10	40	10	10	10	30	10	10	20	40	140
7.	Написання модульної контрольної роботи	25			25	25				25	25			25	25			25	25	100
8.	Екзамен	40																		
9.	Підсумок (максимальний)		17	17	42	76	17	17	17	42	93	17	17	42	76	17	17	54	88	333
		Коефіцієнт - $333/60 = 5.5$																		

13. Шкала оцінювання: рейтингова оцінка та оцінка за стобальною шкалою

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

14. Рекомендована література

1. “Дранг нах Остен” и народы Центральной, Восточной и Юго-Восточной Европы, 1871-1918 гг. – М., 1977.
2. Австро-Венгрия. Опыт многонационального государства. – М., 1995.
3. Ангелов Д. Богомилство в Болгарии. – М., Изд-во иностр. Л-ры. 1954. – 214 с.
4. Балканы в конце XIX - начале XX века. Очерки становления национальных государств и политической структуры в Юго-Восточной Европе. – М., 1991.
5. Брайчевский М.Ю. К истории расселения славян на византийских землях// Византийский временник. – М., 1961. – Т. 19. – С. 120-137.
6. Бромлей Ю.В. Становление феодализма в Хорватии. – М.: Наука, 1964. – 416.
7. Ванечек В. История государства и права Чехословакии. – М., 1981.
8. Великая Моравия, ее историческое и культурное значение: Сб. ст. – М.; Наука, 1985. – 287 с.
9. Венгерско-хорватское соглашение 1868 года. СПб., 1910.
10. Виноградова А.И. К вопросу о возникновении городов в Чехии // Учен. Зап. Ин-та славяноведения АН СССР. – М., 1954. – Т.10. – С. 389-412.
11. Внешняя политика России XIX и начала XX века: Документы Российского министерства иностранных дел. Сер. 1. Т. 1-8. М., 1960-1972. Сер. 2. Т. 1-6. М., 1974-1985.
12. Вяземская Е.К. Данченко С.И. Россия и Балканы, конец XVIII в. - 1918 г. Советская послевоенная историография. Обзор. – М., 1990.
13. Горина Л.В. Социально-экономические отношения во Втором Болгарском царстве. М., 1972.
14. Горянов Б.Т. Славянские поселения VI в. И их общественный строй // Вестник древней истории. – 1939. - №1. – С. 23-36.
15. Госиоровский М. История словацкого рабочего движения. 1848-1918. – М., 1958.
16. Гренберг Ю.И. Греческие и южнославянские ермины и типики в списках XV-XIX веков о технике иконописи настенной живописи и рукописной книги ГосНИИР, 2000, 160.
17. Данченко С.И. Развитие сербской государственности и Россия, 1878-1903. – М., 1996.
18. Дмитриев М.В. Православие и реформация: реформационное движение в восточнославянских землях Речи Посполитой во второй половине XVI в. – М., 1990.
19. Дмитриев П.А., Софронов Г.И. Сербия и Россия (страницы истории культурных и научных взаимосвязей). – СПб., 1997.
20. Достян И.С. Русская общественная мысль и балканские народы. От Радищева до декабристов. – М., 1980.
21. Дьяков В.А. Славянский вопрос в общественной жизни дореволюционной России. – М., 1993.
22. Зарубежные славяне и Россия: Документы архива М.Ф. Раевского. 40-е - 80-е гг. XIX в. М., 1975.
23. Избранные произведения болгарских революционных демократов. М., 1959.
24. История и культура Болгарии: К 1300-летию образования Болгарского государства. – М.; Наука, 1981. – 351 с.
25. История литератур западных и южных славян. Т. I-II. М., 1997.
26. История славянских языков. – М., 1985.
27. Коллар Я. Сто сонетов. М., 1973.
28. Королюк В.Д. Древнепольское государство. – М., Изд-во АН СССР, 1957. – 216 с.
29. Королюк В.Д. Перемещение славян в Подунавье и на Балканы (Славяне и волохи в VI – середине VII в.)// Сов. славяноведение. – 1976. - №6. – С. 43-55.
30. Королюк В.Д. Славяне и восточные романцы в эпоху раннего средневековья. Политическая и этническая история. – М., 1985.
31. Косик В.М. Время разрыва. Политика России в болгарском вопросе, 1886-1894 гг. – М., 1993.
32. Косик В.М. Русская политика в Болгарии, 1879-1886. – М., 1991.

33. Костюшко И.И. Аграрные реформы в Австрии, Пруссии и России в период перехода от феодализма к капитализму. Сравнительный очерк. – М., 1994.
34. Краткая история Болгарии. С древнейших времен до наших дней. – М., 1987.
35. Краткая история Венгрии. С древнейших времен до наших дней. – М., 1991.
36. Краткая история Польши. С древнейших времен до наших дней. – М., 1993.
37. Краткая история Чехословакии. С древнейших времен до наших дней. – М., 1988.
38. Краусс С.Ф. Заветные истории южных славян. Изд-во «Ладомир», – М. 2009 – 1192 с.
39. Культура народов Центральной и Юго-Восточной Европы XVIII-XIX вв. Типология и взаимодействия. – М., 1990.
40. Культура народов Центральной и Юго-Восточной Европы Лотменцев А. М. История южных и западных славян. Издательство: [Православный Свято-Тихоновский гуманитарный университет](#), – М. 2010. – 400 с.
41. Лаптева Л.П. Письменные источники по истории Чехии периода феодализма. М.: Изд-во Московского ун-та, 1985. – 199 с.
42. Лаптева Л.П. Славяноведение в Московском университете в XIX - начале XX вв. – М., 1997.
43. Лещиловская И.И. Сербская культура XVIII века. – М., 1994.
44. Литаврин Г.Г. К проблеме становления Болгарского государства // Сов. славяноведение. – 1981. - №4. – С. 29-49.
45. Лотменцев А. М. История южных и западных славян. Издательство: [Православный Свято-Тихоновский гуманитарный университет](#), – М. 2010. – 400 с.
46. Макова Е.С. Из истории социально-экономического развития славонского города XIII-XVII в. – М., 1980.
47. Михаил Пселл. Хронография. М., 1978.
48. Мурьянов М.Ф. Фрагмент культурной истории древних славян // Сов. славяноведение. – 1984. - №1. – С. 57-68.
49. Мыльников А.С. Эпоха Просвещения в чешских землях. Идеология, национальное самосознание, культура. – М., 1977.
50. На путях к Югославии: за и против. Очерки истории национальных идеологий югославских народов. Конец XVIII - начало XX вв. – М., 1997.
51. Наумов Е.П. Господствующий класс и государственная власть в Сербии XIII-XIX вв. Динамика социальной и политической системы сербского феодализма. – М., 1975.
52. Ненашева З.С. Общественно-политическая мысль в чешских землях в конце XIX - начале XX вв. – М., 1994.
53. Нидерле Л. Славянские древности. – М.; 1996. – 456 с.
54. Общественное движение на польских землях. Основные политические течения и политические партии в 1864-1914 годах. – М., 1988.
55. Освободительная борьба народов Боснии и Герцеговины и Россия. 1850-1864. М., 1985.
56. Освободительная борьба народов Боснии и Герцеговины и Россия. 1865-1875. М., 1988.
57. Освободительные движения народов Австрийской империи. Период утверждения капитализма. Т. II. – М., 1981.
58. Освобождение Болгарии от турецкого ига: Документы. Т. 1-3. М., 1961-1967.
59. Памятники болгарской литературы IX-XVIII вв. М., 1990.
60. Пашаева Н.М. Проблемное изучение славянского национального Возрождения. Книга как исторический источник. Ч. I. Страны Центральной Европы. – М., 1988. Ч. II. Страны Юго-Восточной Европы. – М., 1989.
61. Первое сербское восстание 1804-1813 гг. и Россия. Кн. 1-2. М., 1980-1983.
62. Петров Н Походження славян. – К.; Наукова думка. 1972. – 236 с.
63. Писарев Ю.А. Великие державы и Балканы накануне Первой мировой войны. – М., 1985.
64. Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в первой трети XIX в. Документы. М., 1997.

65. Польша на путях развития и утверждения капитализма, конец XVIII - 60-е гг. XIX в. – М., 1984.
66. Сборник документов по истории нового времени. 1870-1914. М., 1989.
67. Социальная структура общества в XIX в. Страны Центральной и Юго-Восточной Европы. – М., 1982.
68. Тананаева Л.И. Рудольфинцы. – М., 1996.
69. Титова Л.Н. Чешская культура первой половины XIX в. – М., 1991.
70. У истоков формирования наций в Центральной и Юго-Восточной Европе. Общественно-культурное развитие и генезис национального самосознания. – М., 1984.
71. Флоря Б.Н. Отношения государства и церкви у восточных и западных славян. Эпоха средневековья. – М., 1992.
72. Формирование наций в Центральной и Юго-Восточной Европе. Исторические и историко-культурные аспекты. – М., 1981.
73. Формирование национальных независимых государств на Балканах. Конец XVIII в. - 70-е годы XIX в. – М., 1986.
74. Фрейденберг М.М. Дубровник и Османская империя. – М., 1984.
75. Фрейдзон В.И. Судьбы крестьянства и общественной мысли Хорватии XIX - начала XX в. От консервативно-реформистских идей к программе крестьянской демократии. 1832-1914 гг. – М., 1994.
76. Чешская нация на заключительном этапе формирования. 1850 г. - начало 70-х годов XIX в. – М., 1989.
77. Шемякин А.Л. Радикальное движение в Сербии. Зарождение, становление, первые шаги. – М., 1993.